MICUL EROU

Din memoriile unui necunoscut

Aveam pe atunci vreo unsprezece ani. Prin iulie, părinţii mi-au dat voie să petrec o bucată de vreme într-un sat din împrejurimile Moscovei, la o rudă de-a noastră, domnul T., în casa căruia se adunaseră pe atunci vreo cincizeci de invitaţi, poate şi mai mulţi... Nu mai ţin minte anume cîţi erau, că nu i^am numărat. Domnea o atmosferă de voie bună şi larma nu mai contenea. Aveai impresia că petrecerea aceea n-o să se mai sfîrşească niciodată. Gazda parc-ar fi jurat să-şi irosească în cel mai scurt timp toată averea ei uriaşă, ceea ce, de altfel, a şi izbutit acum de curînd, cheltuind tot ce avusese pînă la ultima leţcaie, de-a ajuns în sapă de lemn. In fiecare moment soseau oaspeţi noi — Moscova era doar la doi paşi de acolo, la o aruncătură de băţ, aşa încît cei ce plecau nu făceau decît să lase loc noilor veniţi, fără să tulbure veselia generală. Petrecerile se ţineau lanţ, distracţiile parcă nu mai aveau sfîrşit. Cînd porneau călări pîlcuri-pîlcuri prin împrejurimi, cînd se plimbau prin pădure ori cu barca pe rîu ; picnicuri, dejunuri la iarbă verde, supeuri pe terasa cea mare a casei, împodobită cu trei rînduri de flori rare, care îmbălsămau aerul proaspăt al nopţii, iluminată atît de viu, încît doamnele noastre, aproape toate drăgălaşe, păreau şi mai fermecătoare, cu feţele însufleţite de impresiile din timpul zilei, cu ochii strălucitori, cu vorba plină de voioşie presărată cu rîsete sonore ca nişte clopoţei. Se dansa, se făcea muzică, se cînta ; iar dacă era înnorat, se organizau tablouri

vivante, şarade şi proverbe, se jucau piese. Se iviseră ca din senin talente oratorice, povestitori iscusiţi şi meşteri în vorbe de duh.

Pe primul plan se şi situaseră cîteva personaje mai marcante. Firește că erau nelipsite bîrfeli şi pălăvrăgeli fără de care nu-i chip de trăit pe lumea asta şi milioane de oameni ar muri de plictiseală, ca muştele. Cum însă eu nu aveam decît unsprezece ani, ocupat fiind de cu totul alte lucruri, n-am băgat în seamă personajele acelea, şi chiar dacă am observat cîte ceva, era departe de a fi totul. Abia mai tîrziu mi-am mai adus aminte de unele lucruri. Ochii mei de copil nu puteau prinde decît înfăţişarea sclipitoare a spectacolului şi însufleţirea generală ; strălucirea, zgomotul, toate lucrurile acestea, pînă atunci nemaivăzute şi nemaiauzite de mine, care m-au impresionat într-atît, încît în primele zile mai că-mi pierdusem capul.

Vorbesc mereu de cei unsprezece ani ai mei; firește, eram un copil, nimic mai mult. Multe din frumoasele doamne de faţă nu se gîndeau, mîngîindu-mă, la anii mei. Dar, ciudat lucru : mă stăpînea de pe atunci o senzaţie neînţeleasă, ceva necunoscut, străin inimii mele trezea în ea un freamăt, o făcea uneori să se aprindă şi să bată speriată, şi o roşeaţă neaşteptată îmi îmbujora adesea obrajii. Uneori mă simţeam ruşinat şi chiar jignit de anumite privilegii care mi se acordau ca unui copil. Alteori mă copleşea un fel de uimire şi atunci mă retrăgeam departe de lume, ca şi cum aş fi vrut să mă reculeg, să-mi amintesc parcă de ceva ce mi s-ar fi întipărit foarte bine în minte pînă atunci, dar deodată aş fi uitat — ceva fără de care nu puteam nici în ruptul capului să mă arăt în ochii lumii, nu puteam trăi.

Alteori, în sfîrşit, mi se părea că ascund ceva de toţi ceilalţi, ceva ce n-aş fi povestit nimănui, pentru nimic în lume, fiindcă, pui de om cum eram, mi-era ruşine pînă la lacrimi de acest secret al meu. Curînd, m-am simţit oarecum izolat în mijlocul iureşului de petreceri din jurul meu. Mai erau acolo şi alţi copii, însă fie cu mult mai mici, fie cu mult mai în vîrstă decît mine. De altfel, nici nu-mi păsa de ei. Firește, nici nu mi s-ar fi întîmplat nimic, dacă nu m-aş fi aflat într-o situaţie deosebită. In ochii tuturor acestor frumoase doamne rămîneam mereu aceeaşi fiinţă mică, nedefinită, pe care le plăcea uneori s-o mîngîie şi cu care puteau să se joace, de parcă aş fi fost o păpuşică. Mai cu seamă una din ele, o blondă fermecătoare, cu un păr bogat şi vaporos cum n-am mai văzut nicicînd după aceea şi, probabil, nici nu voi mai vedea vreodată în viaţă, părea c-ar fi jurat să nu mă lase în

pace. Rîsul ce răsuna mereu în jurul nostru, stîrnit clipă de clipă de neaşteptatele, nebunaticele ei ieşiri faţă de mine, mă făcea să intru în pămînt, dar pe ea o înveselea ; era vădit că-i face o imensă plăcere. într-un pension, între prietene, s-ar fi cuvenit, desigur, să i se spuie ştrengărită. Minunat de frumoasă, avea ceva care te făcea să nu-ţi mai iei ochii de la dînsa. De bună seamă, nu aducea cîtuşi de puţin cu domnişoarele acelea sfioase, bălăioare, albe ca puful şi gingaşe ca şoriceii albi sau ca nişte fete de preot protestant. Nu prea înaltă şi cam durdulie, avea totuşi trăsături gingaşe şi fine, minunat desenate. Un fel de fulgere îi străluminau mereu obrazul şi întreaga ei făptură era ca o flacără, uşoară, vie, sprintenă. Ochii ei mari, larg deschişi parcă aruncau scîntei; strălucirea lor amintea diamantele. N-aş da în viaţa mea asemenea ochi albaştri, strălucitori, pentru toţi ochii negri din lume, fie ei şi mai negri decît cele mai negre priviri andaluze. De altfel, şi blonda mea făcea, pe drept cuvînt, cît faimoasa brună slăvită de acel mare şi ilustru poet care jurase, în minunatele sale versuri, pe întreaga Castilie[1], că e gata să-şi frîngă toate oasele, numai de i-ar fi îngăduit să atingă, măcar cu vîrful unui deget,

mantia adoratei. La toate acestea mai trebuie adăugat că frumoasa *mea* era cea mai veselă dintre toate frumoasele lumii, cea mai nebunatică ştrengărită, veşnic rîzînd, zglobie ca un copil, cu toate că era femeie măritată de cinci ani. Rîsul nu-i părăsea o clipă buzele proaspete ca trandafirul care abia apucă să-şi deschidă dimineaţa, cu cea dintâi rază a soarelui, bobocul roşu, înmiresmat, pe care încă nu s-au zvîntat picăturile mari şi reci de rouă.
îmi amintesc că a doua zi după sosirea mea se organizase un spectacol de amatori. Sala era, cum se spune, plină ochi, nu găseai un locşor liber. Nu mai ţin minte de ce anume întîrziasem, aşa că a trebuit să rămîn tot timpul în picioare. Cum însă jocul plin de voioşie mă atrăgea tot mai mult, m-am strecurat încetul cu încetul pînă în rîndurile din faţă, unde m-am şi sprijinit, în cele din urmă, în coate, pe speteaza fotoliului în care sta o doamnă. Era chiar blonda mea, dar pe atunci nu ne cunoşteam. Şi iată că, nu ştiu cum, privirea mi-a zăbovit pe umerii ei minunat de rotunzi, ispititori, plinuţi şi albi ca spuma laptelui, cu toate că îmi era absolut indiferent la ce să mă uit: la umerii frumoşi de femeie ori la boneta cu panglici de foc ce acoperea părul cărunt al respectabilei doamne din rîndul întîi. Alături de blondă şedea o domnişoară trecută, una din acele fete bătrîne care, cum mi s-a mai întîmplat să observ mai tîrziu, se tot învîrtea mereu prin apro-

pierea femeilor tinere şi frumoase, alegîndu-le pe acelea care nu alungă din preajma lor tineretul. Dar nu despre asta e vorba. De îndată ce domnişoara aceea bătrînă şi-a dat seama de atenţia cu care mă uitasem, s-a aplecat spre vecina ei şi i-a şoptit ceva, chicotind, la ureche. Vecina s-a întors imediat şi-mi amintesc cum ochii ei de foc mi-au aruncat în penumbră o privire atît de arzătoare, încît am tresărit ca ars. Frumoasa femeie îmi zîmbi.
— Iţi place spectacolul ? mă întrebă ea, privindu-mă ţintă, şăgalnic şi maliţios.
— Da, i-am răspuns, continuând s-o privesc cu o uimire care, vădit, o măgulea.
■— Şi de ce stai în picioare ? Ai să oboseşti. N-ai găsit loc ?
— Tocmai că n-am găsit, i-am răspuns, de astă dată preocupat mai mult de grija ce mi-o arăta decît de ochii ei scînteietori şi bucurîndu-mă din suflet că s-a găsit în sfîrşit o inimă caritabilă căreia să-i împărtăşesc necazurile mele. Am căutat un loc, dar
'; toate sînt ocupate, adăugai, plîngîndu-mă parcă de faptul că nu era nici unul liber.
— Vino încoace, îmi răspunse îndată, gata să ia orice hotărîre şi să facă orice năzbîtie i-ar fi trecut prin capul ei uşuratic. Vino-n-coace şi stai pe genunchii mei.
— Pe genunchi ?... repetai oarecum încurcat.
Cum am mai spus, privilegiile ce mi se acordau începuseră să mă jignească şi să mă intimideze de-a binelea. Doamna de lîngă mine mersese mai departe decît toate, parcă anume ca să-şi bată joc de mine. De altfel, sfios şi ruşinos cum eram, de la un timp mă simţeam intimidat în special în faţa femeilor, ceea ce acum m-a făcut să mă fîstîcesc rău de tot.
— Ei da, pe genunchii mei! De ce nu vrei să te aşezi pe genunchii mei ? stăruia vecina mea, rîzînd din ce în ce mai tare, izbucnind chiar în cele din urmă, nu ştiu de ce, în hohote de rîs, încîntată, poate, de ideea ei ori de fîstîceala mea. Atîta îi trebuia.
M-am înroşit şi am început să mă uit sfios jur împrejur, cău-tînd cum aş putea să mă retrag. Mi-o luă însă înainte, apucîndu-mă de mînă, tocmai ca să nu mai pot pleca şi, atrăgînd-o spre ea, începu deodată, spre marea mea uimire, s-o frămînte cu degetele ei mici, jucăuşe şi fierbinţi care mi le strîngeau pe ale mele atît de tare, încît trebuia să mă stăpânesc ca să nu ţip de durere, şi să nu mă strîmb în acelaşi timp oum nu se poate mai caraghios. Eram din cale-afară de uimit, de nedumerit, şi chiar speriat, vă-zînd că există pe lumea asta doamne atît de nostime şi atît de

rele, care să vorbească cu băieţi de seama mea asemenea lleacmi, şi să-i ciupească în acelaşi timp atît de dureros, nu ştiu de ce, şi încă în văzul tuturor. Se vede că pe mutra mea nenorocită se citeau totodată nedumeririle mele, pentru că ştrengărită îmi rîdea în faţă ca o nebună, continuînd să-mi ciupească şi să-mi frîngă din ce în ce mai tare bietele mele degete. Nu mai putea de bucurie că reuşise să născocească o năzbîtie, făcînd de rîs un biet băieţaş, zăpăcindu-l de-a binelea. Eram într-o situaţie desperată. Mai întîi de toate, muream de ruşine, pentru că aproape toţi cei din jurul nostru se întorseseră spre noi, unii miraţi, alţii rîzînd, căci înţeleseseră imediat că frumoasa doamnă se apucase de ştrengării. Afară de asta, mă stăpîneam cu greu să nu ţip, fiindcă îmi frîngea degetele cu un fel de înverşunare, tocmai pentru că nu ţipam ; mă hotărîsem să rabd durerea ca un spartan, de teamă să nu stîr-nesc vîlvă prin ţipătul meu, după care nici nu ştiu ce m-aş fi făcut. In culmea desperării, începui în cele din urmă să mă lupt, să-mi smulg' mîna ; dar tirana mea era cu mult mai puternică. In sfîrşit, n-am mai putut răbda şi am ţipat. Atîta aşteptase şi ea ! într-o clipă una şi lăsat în pace, întorcîndu-se, de parcă nici n-ar fi fost nimic, nici o ştrengărie, întocmai ca un şcolar, care, de îndată ce profesorul s-a întors cu spatele, a şi făcut o poznă, undeva, pe-alături, a ciupit vreun băieţaş mai mic şi mai firav, şi i-a dat un bobîrnac, un cot sau un picior, pentru ca în clipa următoare să se instaleze iarăşi frumos, cu nasul în carte, şi să înceapă a-şi tqci lecţia, în aşa fel, încît domnul profesor care, auzind gălăgia,,se şi repezise la el ca un vultur, să rămînă cu buzele umflate.
Spre norocul meu, însă, în momentul acela atenţia tuturor fusese atrasă de jocul de mare artă al gazdei noastre care deţinea rolul principal în distribuţia piesei, o comedie de a lui *Scribe.* Pe cînd toată lumea aplauda, eu m-am strecurat pe furiş din rîndul meu şi m-am pitit în colţul opus al sălii, în dosul unei coloane, de unde priveam cu groază spre locul unde sta perfida şi frumoasa doamnă. Mai rîdea încă, acoperindu-şi guriţa cu o batistă. Şi s-a tot uitat mult timp înapoi, căutîndu-mă cu privirea prin toate ungherele sălii, regretînd pesemne mult că încăierarea noastră poznaşă se terminase atît de repede şi gîndindu-se, poate, ce altă ştrengărie să mai facă.
Aşa am făcut cunoştinţă cu ea ; şi din seara aceea s-a ţinut scai de mine. Mă urmărea fără măsură şi fără ruşine ; mă perse-

cuta, mă tiraniza. Comicul felului ei de a fi cu mine ieşea din
218
faptul că se pretindea îndrăgostită la nebunie de mine şi mă făcea de rîs în văzul tuturor. Fireşte că, sfios şi sălbatic cum eram, ajungeam pînă la lacrimi, iar uneori, exasperat peste măsură de această situaţie penibilă, în momente critice şi deosebit de §rele, eram gata-gata să mă iau la bătaie cu vicleana mea adoratoare. Candoarea şi deznădejdea mea păreau să-i insufle o neţărmurită dorinţă de a mă urmări pînă în pînzele albe. Era neîndurătoare, iar eu nu mai ştiam unde să mă ascund de ea. Rîsul ce răsuna în jurul nostru, provocat de ea, cu pricepere, nu făcea decît s-o îndemne la noi şi noi ştrengării. In cele din urmă, ajunsese cam prea departe cu glumele ei. Cînd mă gîndesc acum, îmi dau seama că-şi îngăduia, într-adevăr, mult prea mult cu mine, copilul de atunci.
Aşa era însă firea ei — de ştrengărită în toată legea. Am auzit mai tîrziu că cel mai mult o răsfăţa propriul ei soţ, un om foarte dolofan, foarte mic de statură şi foarte roşu la faţă, foarte bogat şi foarte ocupat, cel puţin în aparenţă. Mobil şi agitat, nu putea sta două ore în şir în acelaşi loc. Se repezea în fiecare zi, uneori şi de două ori pe zi, pînă la Moscova, asigurîndu-ne mereu că are treabă. Cu greu ai fi putut găsi un om mai vesel şi mai bun decît bărbatul acesta comic şi totuşi foarte cumsecade. îşi iubea soţia pînă la slăbiciune, de-ţi era chiar milă de el ; o adora cum adori o zeitate.
îi acordase deplină libertate. Soţia lui avea o mulţime de prieteni şi prietene. In primul rînd, puţini erau cei care să n-o îndrăgească, şi apoi, fluşturatica femeie nu se arăta prea pretenţioasă în alegerea prietenilor, cu toate că, în fond, prin firea ei, era mult mai serioasă decît ar reieşi din cele relatate pînă aici. Dintre toate prietenele sale, cel mai mult se ataşase însă de o tînără doamnă, o rudă depărtată care se afla acum, şi ea, printre
, invitaţi. între ele se înfiripase un fel de legătură delicată, plină de rafinament, din cele ce se nasc uneori din întîlnirea a două carac-
' tere cu totul diferite : unul mai grav, mai profund şi mai curat decît celălalt; al doilea, care i se supune cu dragoste, cu profundă modestie şi cu nobilul sentiment al propriei sale valori, simţind întreaga superioritate a celui dintîi şi închizînd în inima sa această prietenie ca o fericire. în cazurile acestea se naşte tocmai acel gingaş şi nobil rafinament în relaţiile dintre cele două fiinţe : de o parte, dragoste şi infinită condescendenţă, de cealaltă parte, dragoste şi stimă, o stimă care merge pînă la un fel de teamă de a se vedea diminuat în ochii celui pe care-l iubeşti atît de mult,
219
pînă la dorinţa aprigă, ferventă, de a se apropia cu fiecare pas din viaţă, din ce în ce mai mult, de inima lui. Cele două prietene erau de aceeaşi vîrstă ; dar între ele exista o deosebire nemăsurată în toate, începmd cu genul de frumuseţe. *M-me* M. era şi ea foarte frumoasă, dar frumuseţea ei avea ceva aparte, care o făcea să se distingă printre toate aceste femei drăguţe ; chipul ei avea ceva care atrăgea irezistibil toate simpatiile, sau, mai bine zis, trezea un sentiment de afecţiune nobilă, sublimă, în sufletul oricărui om ce-i ieşea în cale. Există în lumea asta asemenea fiinţe fericit înzestrate. Alături de ea, orice om se simţea mai bine, mai în voie, înconjurat de căldură ; şi totuşi ochii ei mari şi trişti, plini de foc şi vrajă, aveau o privire plină de nelinişte şi sfială, stăpîniţi parcă de o permanentă teamă de ceva cumplit şi duşmănos. Şi sfiala aceasta ciudată aşternea uneori o asemenea melancolie pe trăsăturile ei dulci şi blînde, ca pe chipurile luminoase ale madonelor italiene, încit, privind-o, te simţeai curînd tot atît de trist, ca şi cum ai fi purtat în suflet propria ta durere. In chipul acesta palid şi supt, prin frumuseţea desăvîrşită a trăsăturilor pure şi regulate şi prin severitatea melancolică a unei dureri ascunse, înăbuşite, se mai întrevedea încă adesea chipul ei de mai înainte, copilăreşte luminos, imaginea anilor încă atît de apropiaţi, plini de încredere şi, poate, de fericire naivă, zîmbetul blînd, dar şovăielnic şi sfios. Toate acestea te impresionau puternic, născînd involuntare simpatii pentru această femeie, aşa fel, încît în inima oricui se înfiripa fără voie o grijă fierbinte şi dulce care de îndată te făcea s-o simpatizezi cu căldură şi te apropia de ea. Părea rezervată, tăcută, deşi, de bună seamă, nu există fiinţă mai atentă şi mai iubitoare cînd cineva avea nevoie de compătimire. Există femei care par destinate să fie pururea surori de caritate. în faţa lor poţi să nu ascunzi nimic, cel puţin nimic din durerile şi suferinţele ce le porţi în suflet. Dacă suferi, te poţi apropia de ele cu îndrăzneală şi nădejde, fără teamă să le plictiseşti, fiindcă puţini sînt cei care ştiu cîtă dragoste şi neţărmurită răbdare, cîtă compasiune şi generoasă iertare cuprinde cîte o inimă de femeie. Adevărate comori de simpatie, de mîngîiere şi nădejde zac în aceste inimi curate, atît de des rănite la rîndul lor, deoarece inima care iubeşte mult — suferă mult; dar rana este ascunsă cu grijă de privirile curioase, căci de cele mai multe ori durerea adîncă tace şi se ascunde. Pe ele, în schimb, nu le înspăimîntă nici gravitatea unei răni străine, nici puroiul ori mirosul greu pe carc-l exală. Cel care se apropie de asemenea fiinţe devine numai prin aceasta
demn de ele ; ele altfel, ele par a fi născute pentru lapte eroic<3.,t Doamna M. era înaltă, mlădioasă, zveltă, poate chiar prea subţire. Mişcările ei erau inegale : cînd încete, line şi chiar pătrunse de oarecare gravitate, cînd copilăreşte impetuoase ; în gesturile ei se ghicea în acelaşi timp şi un fel de supunere sfioasă, ceva ca un freamăt ; părea expusă oricărei primejdii, fără a cere nimănui nimic, fără a cere ocrotire.
Spuneam mai înainte că îndrăznelile regretabile ale viclenei blonde mă umpleau de ruşine şi durere, mă răneau adînc. Mai aveam pentru aceasta încă un motiv secret, ciudat, prostesc, pe care-l ascundeam ; din cauza lui tremuram ca un nenorocit, chiar şi gîndindu-mă numai la ea, singur, cu mintea răvăşită, undeva, în vreun ungher întunecat şi tainic, unde nu pătrundeau privirile inchizitoriale, batjocoritoare de ştrengăriţei cu ochi albaştri. Numai la gîndul acesta muream de ruşine, de sfială şi de teamă. Într-un cuvînt, eram îndrăgostit; adică, nu ! Spun prostii : asta era cu neputinţă. Dar atunci de ce dintre toate chipurile din jurul meu numai unul singur îmi captiva atenţia ? De ce numai pe ea îmi plăcea s-o urmăresc din ochi, cu toate că nu-mi ardea de loc pe vremea aceea să umblu după doamne şi să caut să le cunosc. Aceasta se întîmplamai ales seara, pe vreme rea, cînd ne adunam toţi în casă şi cînd eu, pitit singur-singurel undeva într-un ungher, mă uitam fără rost peste tot, negăsindu-mi dbsoîut

nici un fel de altă ocupaţie, deoarece, în afară de persecutoarele mele, nimeni nu prea vorbea cu mine ; în asemenea seri mă plictiseam de moarte. în ceasurile acelea cercetam atent chipurile din jurul meu, căutam să prind cîte ceva din conversaţiile pe care de multe ori nu le înţelegeam de loc ; şi tocmai atunci privirea dulce, zîmbetul biînd şi frumosul chip al doamnei M. (pentru că ea era femeia aceea) nu ştiu de ce reţineau atenţia mea fermecată şi această impresie stranie, nedesluşită, dar nespus de dulce nu se mai ştergea din mintea mea. Uneori, ore în şir nu mă puteam smulge din contemplarea ei ; învăţasem pe de rost orice gest, orice mişcare a ei, studiasem fiecare inflexiune a glasului ei plin, argintiu şi totuşi puţin voalat. Şi, lucru ciudat, din tot ce observasem, m-am ales, pe lîngă o sfioasă şi dulce impresie, cu un fel de curiozitate de neînţeles. Parcă mă zbăteam să pătrund o taină...
Cel mai chinuitor pentru mine era să fiu ţinta ironiilor în prezenţa doamnei M. Aceste ironii şi aluzii comice mi se păreau chiar înjositoare. Şi cînd toată lumea izbucnea în rîs, distrîndu-se pe socoteala mea, uneori chiar cu involuntara participare a doamnei

f

M., fugeam de persecutoarele mele, plin de deznădejde, buimac de durere, şi mă refugiam la etajul de sus, unde stăm toată ziua singur, neîndrăznind să mă mai arăt în salon. De altfel, nu înţelegeam încă nici eu pricina ruşinii mele, nici a emoţiilor prin care treceam — nu eram conştient de întregul proces. Cu doamna M. aproape că nu schimbasem încă nici două vorbe, şi firește, nici n-aş fi îndrăznit s-o fac. Dar iată că, într-o seară, după o zi cit se poate de nesuferită pentru mine, mort de oboseală, am rămas în urma celorlalţi la plimbare ; căutam să mă strecor spre casă tra-versînd grădina. Intr-o alee mai retrasă, am zărit-o pe doamna M. Era singură, de parcă şi-ar fi ales cu tot dinadinsul un loc atît de izolat, şi şedea cu capul plecat, dusă pe gînduri, frămîntîndu-şi batista. Cufundată în meditaţie, nici nu m-a auzit apropiindu-mă de ea.
Cînd m-a zărit, s-a ridicat repede de pe bancă, s-a întors cu spatele şi am observat că-şi şterge pe furiş ochii cu batista. Plîngea. După ce şi-a ^ters lacrimile, mi-a zîmbit şi a pornit alături de mine spre casă. Nu mai ţin minte despre ce anume am vorbit; dar mereu căuta să mă depărteze de ea, sub fel de fel de pretexte : ba cerea să-i rup o floare, ba să văd cine vine călare pe aleea de alături. Şi cum mă depărtam de ea, ducea iarăşi batista la ochi şi-şi ştergea neascultătoarele lacrimi care, nevrînd nicicum să se potolească, se adunau mereu în inima ei şi se revărsau din sărmanii ei ochi. îmi dădeam seama că prezenţa mea o stinghereşte, căci mereu căuta să mă îndepărteze ; vedea şi ea că înţeleg totul, dar nu se putea stăpîni şi aceasta îmi sfîşia şi mai mult inima. Eram furios pe mine în momentul acela, ajunsesem aproape la desperare ; mă blestemam pentru stîngăcia şi neinventivitatea mea ; şi totuşi nu-mi venea în minte cum să mă despart de ea mai potrivit, fără să se bage de seamă că i-am observat durerea. Mergeam însă alături de ea, cuprins de o tristă uimire, chiar de teamă, cu desăvîrşire pierdut, negăsind, hotărît, nici un cuvînt pentru a continua convorbirea noastră care şi aşa nu se închega de loc.
Intîlnirea aceasta mă surprinsese în aşa măsură, încît toată seara am urmărit-o pe furiş pe doamna M. cu o avidă curiozitate, fără să-mi pot lua ochii de la ea. Mi s-a întîmplat însă de două ori ca ea să surprindă pe neaşteptate privirile mele insistente. Cînd îmi prinse a doua oară privirea, îmi zîmbi. A fost singura dată cînd a zîmbit în seara aceea. Tristeţea mai flutura pe faţa ei, foarte palidă acum. Vorbea tot timpul încet cu o doamnă în

vîrstă, o bătrînă rea şi cîrcotaşă, pe care nimeni n-o putea suferi din cauza obiceiului ei de a spiona şi a bîrfi; se temeau însă toţi de ea şi de aceea, vrînd-nevrînd, se sileau s-o îmbuneze în fel şi chip...
Pe la zece seara, a sosit soţul doamnei M. Pînă atunci o urmărisem cu cea mai mare atenţie, fără să-mi iau ochii de la chipul ei trist; cînd a intrat pe neaşteptate soţul ei, am văzut-o tresărind, iar chipul ei, din palid cum era, se făcu alb ca varul. Reacţia era atît de vădită, încît au observat-o şi ceilalţi : am prins un crîmpei de convorbire din care am reuşit să înţeleg că biata doamnă M. nu o ducea prea bine. Se spunea că bărbatul ei era gelos ca un maur, dar nu din dragoste, ci din vanitate. înainte de toate era un european, un om ce mergea în pas cu vremea, făcînd caz şi fălindu-se cu ideile sale noi. Ca înfăţişare, era un bărbat cu părul negru, înalt şi deosebit de voinic, cu favoriţi după moda europeană, cu faţa rumenă de om satisfăcut de el însuşi, cu dinţii albi ca zahărul şi o ireproşabilă ţinută de gentleman. Trecea drept *om deştept.* Aşa este apreciată în unele cercuri o specie deosebită de oameni, îmbuibaţi pe seama altora, care nu fac absolut nimic, nu vor să facă absolut nimic şi au, din cauza eternei lor trîndăvii, un boţ de grăsime în loc de inimă. îi auzi mereu spunînd că nu pot face nimic din cauza unor împrejurări foarte încurcate, vitrege, care „le istovesc geniul", şi din pricina asta „ţi-e mai mare jalea să te uiţi la ei". Fraza asta solemnă este *„un mot d'ordre"* * al lor, parola şi deviza lor, pe care ghiftuiţii o repetă pretutindeni, în orice moment, plictisind toată lumea cu aceste *tartuffe-isme* şi vorbe goale. De altfel, unii dintre caraghioşii aceştia care nu izbutesc să-şi găsească nici o ocupaţie — şi, la drept vorbind, nici n-au căutat-o vreodată — vor cu tot dinadinsul să convingă pe toţi că în loc de inimă nu au un boţ de grăsime, ci, dimpotrivă, *ceea foarte*

profund — ce anume, n-ar putea să spună nici cel mai grozav chirurg, chiar dacă ar vorbi, desigur din politeţe. Domnii de această teapă îşi petrec viaţa concentrîndu-şi toate instinctele asupra unor bîrfeli ordinare, condamnînd orice cu cea mai mare miopie şi nemăsurată mîndrie. Neavînd altceva de făcut decît să surprindă şi să comenteze la infinit greşelile şi slăbiciunile altora, şi nici mai multă bunătate decît aceea hărăzită unei stridii, nu le vine greu, date fiind asemenea mijloace de apărare, să trăiască

Cuvînt de ordine (fr.).

destul de prudent printre ceilalţi oameni. Şi de asta se grozăvesc peste măsură. Aşa, de pildă, sînt aproape convinşi că mai toată lumea trebuie să le plătească tributul; că lumea întreagă este pentru ei un fel de stridie luată în chip de provizii; că toţi afară de ei sînt nişte proşti; că oricine seamănă cu o portocală sau cu un burete, bun de stors cînd şi cînd, dacă au nevoie de zeamă ; că sînt stăpîni peste toate şi întreaga ordine lăudabilă a lucrurilor decurge tocmai din faptul că ei sînt atît de deştepţi şi oameni de caracter. în îngîmfarea lor nemărginită, nu-şi recunosc nici un fel de lipsuri. Seamănă cu specia aceea de indivizi şmecheri, nişte Tartuffi şi Falstaffi înnăscuţi care au făcut atîtea şmecherii, încît s-au convins chiar ei că aşa trebuie să fie, că le este dat să trăiască şi să meargă dintr-o învîrteală într-alta ; de atîtea ori au căutat să-i convingă pe alţii că sînt oameni cinstiţi, încît, în cele din urmă, s-au convins ei înşişi cum că ar fi, într-adevăr, cinstiţi şi că potlogăriile lor sînt tocmai tot ce poate fi mai cinstit. N-ar fi în stare niciodată să-şi facă un examen de conştiinţă cmstit, să se judece singuri după criterii nobile ; pentru unele treburi au obrazul mult prea gros. Pentru ei, în primul plan se află pururea şi întru toate preţioasa lor persoană, Molohul şi Baalul lor, magnificul lor *eu*. întreaga fire, întregul univers reprezintă pentru ei doar o oglindă fer^necată creată anume pentru ca idolul nostru să-şi admire necontenit imaginea răsfrîntă de ea, nemaivăzînd din cauza ei pe nimeni altul şi nimic mai mult; nu este deci de mirare că orice lucru din lume i se arată sub o înfăţişare atît de urîtă. Un astfel de om are o vorbuliţă gata pregătită pentru orice ocazie, iar culmea dibăciei din parte-i e faptul că această expresie este totodată şi cea mai la modă. Chiar ei singuri contribuie la răs-pîndirea acestei mode, trîmbiţînd la toate răscrucile exact ideea care, după cum bănuiesc ei, va avea succes. Tocmai ei au destulă intuiţie ca să dibuie o asemenea expresie la modă şi să şi-o însuşească înaintea altora, în aşa fel, încît să pară că ei sînt cei care au lansat-o. îşi fac mai cu seamă o rezervă de expresii cu care să-şi manifeste cea mai profundă simpatie faţă de umanitate, să definească ce înseamnă adevărata filantropie, cea mai deplin justificată de raţiune şi, în sfîrşit, expresii cu care să înfiereze neîncetat romantismul, cu alte cuvinte, de cele mai multe ori, tot ce este mai frumos şi mai adevărat şi din care un singur atom e cu mult mai preţios decît tot neamul lor de viermi tîrîtori. Nu recunosc însă în mod grosolan adevărul în forma lui indirectă, nefinită, de prefacere şi resping tot ce nu este încă copt, tot ce suferă încă

un proces de frămîntare, de transformare. Ghiftuitul a trăit toată viaţa plin de voioşie, avînd toate de-a gata, fără să facă nimic, el nu ştie, aşadar, cît de greu se face orice lucru. De aceea, vai şi amar de el, dacă vreo asperitate îi atinge sentimentele înecate în grăsime : asta n-o iartă niciodată şi e gata oricînd să-şi amintească şi să se răzbune cu sete. In concluzie, eroul meu nu este nici mai mult, nici mai puţin decît un sac uriaş, plin pînă la gură de maxime, de fraze la modă şi de etichete de tot soiul.

Trebuie să spun totuşi că domnul M. se deosebea prin ceva remarcabil: era un flecar spiritual şi bun de gură, aşa că în saloane se forma întotdeauna în jurul lui un cerc întreg. In seara aceea, reuşise să producă o impresie deosebită. Conducea conversaţia plin de vervă şi de voie bună, bucuros nu ştiu de ce, şi-i făcuse pe toţi să se uite la el. Doamna M., în schimb, arăta tot timpul ca bolnavă ; părea atît de tristă, încît aveam mereu impresia că încă o clipă şi pe genele ei lungi au să tremure iar lacrimile de adineauri. Toate acestea, după cum am mai spus, m-au emoţionat profund şi m-au uimit peste măsură. Am plecat cu un sentiment de ciudată curiozitate şi toată noaptea l-am visat pe domnul M., eu care pînă atunci visasem foarte rar ceva urît.

A doua zi dis-de-dimineaţă m-au chemat, împreună cu alţii, la o repetiţie cu nişte tablouri vivante în care-mi dăduseră şi mie un rol. Tablourile vivante, piesa de teatru şi apoi dansurile trebuiau să aibă loc într-o seară, cam peste cinci zile, cu prilejul unei sărbători de familie : ziua de naştere a celei mai tinere fiice a gazdei noastre. La această sărbătorire, aproape improvizată, fuseseră invitaţi din Moscova şi de la vilele din împrejurimi încă vreo sută de oaspeţi, astfel încît era treabă multă, griji, zăpăceală şi forfotă. Repetiţiile — sau mai bine zis, parada costumelor — fuseseră fixate nepotrivit, dimineaţa, deoarece regizorul nostru, cunoscutul pictor R., prieten şi invitat al gazdei noastre, care din prietenie pentru aceasta primise să compună şi să monteze tablourile, şi apoi să se ocupe şi cu pregătirea noastră, se grăbea acum să plece în oraş ca să cumpere recuzita şi să facă aprovizionarea în vederea serbării ; n-avea, aşadar, timp de pierdut. Jucam într-unui din tablouri, împreună cu doamna M. Era o scenă din viaţa medievală, intitulată : „Castelana şi pajul ei".

Intîlnindu-mă cu doamna M. la repetiţie, am fost cuprins de un inexplicabil sentiment de jenă. Mi se părea că va citi pe dată în ochii mei toate gîndurile, îndoielile şi presupunerile născute în ajun în capul meu. Mi se mai părea apoi mereu că m-am făcut

vinovat de ceva faţă de ea, pentru că în ajun o văzusem plîngînd şi o împiedicasem să-şi manifeste nestingherit durerea ; vrînd-ne-vrînd, avea să mă vadă ca pe un martor neplăcut, ca pe un părtaş nepoftit la tainele ei. Din fericire, lucrurile s-au aranjat de la sine : pur şi simplu n-am fost luat în seamă. Avea aerul că nu-i pasă nici de mine, nici de repetiţie : era distrată, tristă, îngîndurată şi mohorîtă ; se vedea că e frămîntată de o mare nelinişte. Termi-nîndu-mi rolul, am fugit să mă schimb şi peste zece minute am ieşit pe terasa dinspre grădină. Aproape în aceeaşi clipă, a ieşit pe-o altă uşă şi doamna M., iar drept în faţă a apărut deodată soţul ei cel plin de sine, care se întorcea din grădină, unde condusese tocmai un grup întreg de doamne, lăsîndu-le acolo în grija unui oarecare *cavalier servant* * disponibil. După toate aparenţele, întîlnirea dintre cei doi soţi fusese neaşteptată. Nu ştiu de ce, doamna M. se fîstîci deodată, şi mişcarea ei nervoasă mărturisi o uşoară ciudă. Soţul, care, venind spre casă, fluierase pe drum nepăsător o arie, netezindu-şi favoriţii, cu un aer de profundă meditaţie, dînd de nevastă-sa, se încruntă şi o măsură din cap pînă în picioare, după cum îmi amintesc, cu o privire hotărît inchizitorială.

■— Te duci în grădină ? o întrebă el, zărind în mîinile soţiei

0 umbreluţă şi o carte.

— Nu, în luncă, răspunse ea, roşind uşor.

— Singură ?

— Cu el... rosti doamna M. arătînd spre mine. Dimineaţa mă plimb singură, adăugă ea cu o voce şovăitoare, vagă, aşa cum vorbeşti cînd minţi pentru prima oară în viaţă.

— Hm... Am condus chiar acum într-acolo o societate întreagă. Se adună cu toţii lîngă chioşc ca să-l conducă pe N. Ştii, pleacă...

1 s-a întîmplat nu ştiu ce bucluc, acolo, la Odesa... Verişoara dumitale (vorbea despre doamna cea blondă) rîde şi e gata să plîngă în acelaşi timp, fără să pricep de ce. Mi-a spus, de altfel, că eşti supărată, pentru nu ştiu ce motiv, pe N. şi că de aceea n-ai venit să-l petreci. Nişte fleacuri, fireşte ?

— A spus-o aşa, ca să rîdă, răspunse doamna M., coborînd treptele terasei.

* Cavaler îndatoritor (fr.).

— Va să zică, acesta este nelipsitul dumitale *cavalier servant ?* adăugă domnul M., schimonosindu-şi gura şi fixîndu-mă prin lor-nionul său.

— Sînt paj ! am strigat, supărat pentru gestul cu lornionul şi pentru ironia lui, apoi, rîzîndu-i drept în faţă, am sărit deodată peste trei trepte ale terasei.

— Drum bun, mormăi domnul M. şi-şi văzu de treabă. Fireşte că, din clipa în care mă prezentase bărbatului ei, m-am

şi apropiat îndată de doamna M., ca şi cum m-ar fi invitat de-o oră şi m-aş fi plimbat cu ea de o lună de zile, în fiecare dimineaţă. Nu mă puteam dumiri însă, de ce s-a pierdut, de ce s-a fîstîcit în halul acesta şi la ce anume se gîndea, hotărîndu-se să recurgă la neînsemnata ei minciună ? De ce să nu-i fi spus pur şi simplu că se duce să se plimbe singură ? Nu mai ştiam nici cum să mă uit la ea ; cuprins de uimire, am început totuşi, în modul cel mai naiv cu putinţă, să mai arunc pe furiş cîte-o privire spre chipul ei. Dar şi de data asta, ca şi cu o oră înainte, la repetiţie, nu băga în seamă nici faptul că o supravegheam, nici mutele mele întrebări. Aceeaşi frămîntare chinuitoare, dar şi mai vădită, mai profundă decît atunci, i se citea pe faţă, în emoţia şi în umbletul ei. Se îndrepta undeva zorită, cu pasul din ce în ce mai grăbit şi cătînd neliniştită în fiecare alee, în fiecare drum din luncă, tot întorcîndu-se mereu spre grădină. Aşteptam şi eu ceva. Deodată, în spatele nostru se auziră tropote de cai. Era un grup de călăreţi şi călăreţe care-l conduceau pe acel N. ce părăsea atît de brusc societatea noastră.

Printre doamne era şi blonda mea, despre care vorbise domnul M., amintind de lacrimile ei. Acum rîdea cu hohote, ca un copil, aşa cum îi era obiceiul, mergînd la trap. Avea un murg minunat. Cînd ajunse în dreptul nostru, domnul N. salută ridicînd pălăria, dar nu se opri, nici nu-i spuse doamnei M. vreo vorbă. In curînd, tot grupul nu se mai văzu. Am aruncat o privire spre doamna M. şi era gata să scot un ţipăt de mirare : stătea în faţa mea, albă ca varul, cu ochii plini de lacrimi grele. întîmplător, privirile noastre se încrucişară : doamna M. roşi, întorcîndu-şi o clipă faţa, pe care se oglindiră neliniştea şi ciuda. Prezenţa mea era de prisos, mai rău ca în ajun ; asta apărea cît se poate de limpede. Dar cum puteam să dispar ?

Deodată, doamna M. păru să găsească o soluţie. Deschise cartea pe care o ţinea în mînă şi, înroşindu-se toată la faţă, silindu-se

Vădit să nu se uite la mine, spuse ca şi cum şi-ar fi dat seama abia acum :

— Vai, am luat din greşeală volumul doi! Du-te, te rog, şi adu-mi-l pe întîiul.

Nu era greu de priceput ! Rolul meu se terminase şi nici că se putea o alungare mai făţişă.

Am fugit să-i aduc cartea, dar nu m-am mai întors. în dimineaţa aceea, volumul întîi a zăcut liniştit pe masă... îmi pierdusem însă cu desăvîrşire capul. Inima îmi bătea cu putere, de parcă m-ar fi speriat mereu cineva. Mă căzneam din răsputeri să nu dau ochii cu doamna M. In schimb, urmăream cu o aprigă curiozitate persoana plină de mulţumire a domnului M., de parcă acum trebuia să descopăr negreşit în el ceva deosebit. Nu înţeleg de loc ce rost avea această ridicolă curiozitate a mea ; îmi amintesc doar atît — că eram stăpînit de un sentiment ciudat de mirare în urma celor ce-mi fusese dat să văd în dimineaţa aceea. Dar ziua abia începuse şi pentru mine era să fie

bogată în evenimente.
De data aceasta, am dejunat foarte devreme. In seara aceea, toată lumea urma să plece într-o excursie în satul vecin, unde tocmai avea loc o serbare cîmpenească ; aveam deci nevoie de timp să mă pregătesc. Trei zile am visat la această excursie, cu gîndul că o să petrec de minune. Eram adunaţi aproape toţi la cafea pe terasă. Strecurîndu-mă binişor pe la spatele celorlalţi, m-am ascuns în dosul celor trei rînduri de fotolii. Eram împms de curiozitate, dar în acelaşi timp nu ţineam de loc să mă vadă doamna M. Intîmplarea a vrut însă să nimeresc lîngă doamna cea blondă care mă persecuta. Acum se întîmplase însă cu ea ceva absolut cu neputinţă, o adevărată minune : se făcuse de două ori mai frumoasă ca înainte. Nu ştiu cum şi de ce se întîmpla asta, dar astfel de minuni se petrec destul de des cu femeile. In clipa aceea se afla printre noi un oaspete nou, un tînăr înalt, palid la faţă, un nelipsit admirator al blondinei noastre ; tocmai sosise de la Moscova, parcă anume ca să ia locul lui N. abia plecat, despre care se spunea că ar fi fost îndrăgostit la culme de această femeie frumoasă. In ceea ce-l priveşte pe noul venit, el era de mult cu ea exact în relaţiile care existau între Benedict şi Bea-trice în *Mult zgomol pentru nimic* de Shakespeare. [2] într-un cu-vînt, în ziua aceea frumoasa noastră avea un succes cu totul deosebit. Glumele şi sporovăială ei erau atît de gingaşe, atît de

pline de candoare şi de scuzabilă imprudenţă ! Cu graţioasa ei încredere în sine, era atît de convinsă de entuziasmul general, îneît, într-adevăr, stîrnea tot timpul un fel de adoraţie cu totul deosebită. Cercul musafirilor uimiţi, care o admirau din plin, nu se mai împrăştia din jurul ei ; niciodată încă nu fusese atît de fermecătoare. Orice cuvînt al ei ispitea şi uimea, era prins din zbor, repetat din om în om şi nici o glumă, nici o poznă de-a ei nu se pierdea neobservată de ceilalţi. Se pare că nimeni nici nu s-ar fi aşteptat din partea ei la atîta bun-gust, inteligenţă şi strălucire, însuşirile ei cele mai minunate fuseseră în fiecare zi mascate, ascunse de firea ei voluntară şi fantastică, de ştrengăriile ei de şcolăriţă îndărătnică, frizînd bufoneria. Puţini erau cei care îi întrezăriseră aceste calităţi; chiar cei care-şi dăduseră seama de existenţa lor, nu le luaseră în serios ; astfel îneît, de rîndul acesta, extraordinarul ei succes fusese întîmpinat cu un murmur general de uimire.
Trebuie spus că la succesul ei contribuise şi o împrejurare destul de delicată, cel puţin dacă ar fi să judecăm după rolul pe care-l juca în acel timp soţul doamnei M. Ştrengărită îşi pusese în gînd ■— şi, trebuie să adaug, aproape spre satisfacţia generală sau cel puţin satisfacţia tineretului — să-l supună unor îndîrjite atacuri, din mai multe motive, probabil foarte importante după părerea ei. începu deci cu el un adevărat duel de glume, ironii, sarcasme din cele mai irezistibile şi mai ambigue, cele mai viclene, perfect ticluite, din cele care nimeresc drept la ţintă, dar de care nu te poţi agăţa în nici un fel ca să te păzeşti ; ele nu fac decît să epuizeze victima aleasă, supusă unor sforţări zadarnice, care o aduc într-o stare de furie sau de comică desperare.
Nu ştiu exact, dar mi se pare că purtarea aceasta a doamnei celei blonde fusese premeditată, nu spontană. Duelul atît de în-dîrjit se dezlănţuise încă la masă. II numesc „îndîrjit", întrucît domnul M. nu şi-a depus prea uşor armele. A trebuit să recurgă la toată prezenţa lui de spirit, la simţul umorului şi la întreaga sa ingeniozitate ca să nu fie făcut praf, zdrobit cu desăvîrşire şi acoperit de ruşine. Totul se petrecea în rîsetele neîntrerupte şi nestăpînite ale tuturor celor de faţă şi ale părtaşilor la această luptă. In orice caz, ziua de azi nu mai semăna pentru el cu cea de ieri. Se vedea clar că doamna M. a încercat, şi nu o dată, să-şi oprească prietena imprudentă, care, la rîndul ei, urmărea cu tot dinadinsul să-l arate pe soţul cel gelos sub un aspect ridicol şi bufon, probabil în postura unui barbă-albastră, judecind după

toate aparenţele şi după cele ce mi-au rămas în minte, ca şi, în sfîrşit, după rolul pe care a trebuit să-l joc chiar eu în această încăierare.
Totul s-a petrecut pe neaşteptate şi în chipul cel mai ridicol. Ca un făcut, în clipa aceea şedeam în văzul tuturor, fără să mă gîndesc la nimic rău, uitînd chiar de precauţiile mele de mai înainte. Deodată am apărut în prim plan ca duşman de moarte şi rival firesc al domnului M., în calitate de tînăr îndrăgostit nebuneşte de soţia lui, iar persecutoarea mea a jurat pe loc, şi-a dat cuvîntul că poate să aducă dovezi în sprijinul celor afirmate : astfel, bunăoară, nu mai departe decît astăzi, a văzut în pădure... Nu a apucat însă să-şi termine fraza — eu am întrerupt-o în clipa cea mai critică pentru mine. Clipa aceea fusese calculată cu atîta precizie diabolică, rezervată cu atîta perfidie tocmai pentru sfîrşit, pentru deznodămîntul caraghios şi prezentată atît de comic, încît o explozie generală de rîsete nestăpînite a salutat această invenţie finală a ei. Şi cu toate că mi-am dat pe loc seama că rolul cel mai neplăcut nu-mi fusese rezervat mie, am fost totuşi atît de stîn-jenit, enervat şi speriat, încît, cu ochii plini de lacrimi, copleşit de durere, deznădejde şi ruşine, m-am năpustit să-mi fac loc printre rîndurile de fotolii, am ieşit înainte şi, adresîndu-mă persecutoarei mele, am strigat cu glasul vibrînd de indignare şi lacrimi :
— Nu vă e ruşine... să spuneţi tare... de faţă cu toate doamnele... asemenea neadevăruri... urîte ?!... Parcă aţi fi o fetiţă mică... In faţa tuturor bărbaţilor... Ce au să zică ei ? Dumneavoastră... atît de mare... Femeie măritată !...
N-am apucat să sfîrşesc, fiind întrerupt de aplauze asurzitoare. Izbucnirea mea produsese adevărate furori. Gestul meu naiv, lacrimile mele, dar mai cu seamă faptul că am sărit parcă în apărarea domnului M. — toate acestea stîrniseră rîsete atît de infernale, că şi astăzi, cînd îmi aduc aminte numai, îmi vine şi mie să mă tăvălesc de rîs... Am înmărmurit, aproape nebun de groază şi ruşine. Dezmeticindu-mă deodată, mi-am acoperit obrazul cu mîinile, m-am repezit afară, răsturnînd tava cu care feciorul de casă tocmai intra pe uşă, şi am urcat în fugă sus pe scară, în odaia mea. Smucind din uşă cheia pusă pe dinafară, m-am încuiat pe dinăuntru. Şi bine am făcut, întrucît după mine venea o adevărată poteră. într-o clipă, uşa mea a fost asaltată de o mulţime de doamne din cele mai drăgălaşe. Auzeam rîsul lor sonor, vorba repezită, glasurile însufleţite ; ciripeau toate deodată ca nişte rîn-dunele. Toate, fără excepţie, se rugau de mine, mă implorau să le

deschid, fie şi numai pentru o singură clipă, se jurau că nu-mi vor face nici cel mai mic rău, că nu vor decît să mă copleşească cu sărutările lor. Dar... ce putea să fie mai cumplit decît această nouă ameninţare ? Muream de ruşine în dosul uşii, cu faţa îngropată în perne. Nu le-am deschis ; nici măcar nu le-am răspuns. Au inai bătut multă vreme în uşă, implorîndu-mă să le deschid ; dar am rămas nesimţitor şi surd cum poate fi numai un copil de unsprezece ani.
Ce era de făcut ? Totul fusese dat în vileag, toate secretele mele, pe care le tăinuisem cu atîta străşnicie, apăruseră la lumina zilei. De acum încolo aveam să fiu pe veci acoperit de ruşine ! La drept vorbind, nici eu însumi nu mă pricepeam cum să-i spun lucrului de care mă temeam atît şi pe care aş fi vrut să-l ascund de ceilalţi; şi totuşi mă temeam de ceva, tremuram ca varga la gîndul că acest *ceva* ar fi putut să fie aflat de toată lumea. Un singur lucru nu ştiusem pînă în clipa aceasta : ce anume este acel lucru, dacă e ceva care se cade sau nu se cade, dacă e frumos sau de ruşine, lăudabil sau de condamnat ? Acuma însă, chinuit şi cuprins de durere, am aflat că lucrul acesta este *de rîs* şi *ruşinos!* Simţeam în acelaşi timp instinctiv că un asemenea verdict este greşit, inuman, brutal; eram însă distrus, nimicit. Procesul de conştiinţă părea să se fi înţepenit în loc, încîlcit în capul meu ; nu eram în stare nici să mă opun acelui verdict, nici măcar să-l apreciez la justa lui valoare. Umblam ca prin ceaţă. Simţeam doar că inima mea fusese rănită într-un chip inuman, neruşinat şi vărsăm lacrimi de neputinţă. Eram iritat la culme ; în inima mea clocoteau indignarea şi ura, cu toate că pînă atunci nu cunoscusem acest sentiment. Abia acum, pentru prima oară în viaţă, am aflat ce înseamnă adevărata suferinţă, jignire, durere; toate acestea erau o realitate, fără nici un fel de exagerare. Copil cum eram, fusesem jignit cu brutalitate în dragostea mea dintîi, încă lipsită de experienţă, nerealizată ; pudoarea mea, feciorelnică şi înmiresmată, fusese prematur dezvăluită şi batjocorită, iar prima mea emoţie estetică, poate chiar foarte adîncă — luată în derîdere. Desigur, cei care rîdeau de mine nici nu bănuiau multe lucruri şi nu-şi puteau da seama de chinurile mele. La aceasta contribuia în bună parte o împrejurare ascunsă, pe care nu o lămurisem nici eu pînă atunci, de teamă parcă să o lămuresc. Rămăsesem culcat în pat, nenorocit şi desperat, cu obrazul îngropat în perne ; simţeam, rînd pe rînd, valuri de căldură şi fiori reci. Mă frămîntau

două întrebări : ce anume a văzut şi ce a putut să vadă nesuferita blondă petrecîndu-se astăzi în pădure între mine şi doamna M. ? Iar în al doilea rînd, cu ce ochi, cum o voi mai putea privi în faţă pe doamna M., şi să nu intru în pămînt de ruşine şi deznădejde ?
O zarvă neobişnuită în curte m-a făcut să ies, în cele din urmă, din starea de semiconştienţă în care mă aflam. M-am sculat din pat şi m-am apropiat de fereastră. Curtea era plină de trăsuri, de cai de călărie şi de servitori grăbiţi. S-ar fi părut că toată lumea pleacă ; unii dintre oaspeţi încălecaseră, alţii se urcau în trăsuri... Mi-am adus îndată aminte de plimbarea plănuită şi, încetul cu încetul, în inima mea a început să se strecoare un sentiment de nelinişte. Căutam stăruitor din ochi în curte calul meu eston ; nu era însă nicăieri. Aşadar, uitaseră de mine. N-am mai putut rezista şi m-am repezit într-un suflet jos, fără să mă mai gîndesc nici la întîlniri neplăcute, nici la ruşinea mea de adineauri...
Mă aştepta o veste cumplită. De rîndul acesta, nu aveau pentru mine nici cal de călărie, nici loc în vreo trăsură : totul fusese ocupat, eram nevoit să las locul altora.
Zguduit de această nouă lovitură, am rămas în cerdac, uitîn-du-mă îndurerat la şirul lung de cupeuri, cabriolete şi trăsuri în care pentru mine nu se găsea nici măcar un colţişor, la elegantele amazoane călare pe cai focoşi, care jucau în loc de nerăbdare.
Nu se ştie de ce unul din călăreţi zăbovise. Ceilalţi nu-l aşteptau decît pe el ca să pornească. Calul lui stătea la scară muşcîn-du-şi zăbala, bătînd din copită, tresărind mereu şi ridicîndu-se speriat în două picioare. Doi grăjdari îl ţineau temători de frîu, pe cînd toată lumea păstra o distanţă respectabilă.
într-adevăr, se întîmplase ceva cît se poate de supărător şi asta era cauza pentru care nu puteam veni şi eu. Pe lîngă faptul că mai sosiseră alţi oaspeţi noi, care ocupaseră toate locurile şi toţi caii, se mai şi îmbolnăviseră doi cai de călărie, printre care şi al meu. Nu eram însă singurul care suferea din pricina acestei întîmplări. Nici pentru musafirul nostru cel nou, tînărul cu faţa palidă de care am vorbit înainte, nu se mai găsea un cal de călărie. Ca să scape de o situaţie neplăcută, amfitrionul nostru fusese nevoit să recurgă la o măsură extremă : să propuie un armăsar turbat, neînvăţat încă la călărie, adăugind însă, ca să-şi împace conştiinţa, că nu e chip să-l călăreşti şi că hotărîse demult să-l vîndă din cauza firii lui sălbatice, numai bineînţeles să gă-

seaseâ un amator. Prevenit astfel, oaspetele se declarase călăreţ destul de bun, gata să încalece pe orice cal, numai şi numai să meargă şi el în excursie. Amfitrionul nu spuse nimic ; dar acum aveam impresia că pe buzele lui flutura un zîmbet maliţios, cam în doi peri. In aşteptarea călăreţului care se lăudase cu măiestria lui, nu încălecase nici el ; îşi freca cu nerăbdare mîinile şi furişa mereu cîte o privire spre uşă. Cei doi grăjdari stăpîneau cu greu armăsarul şi ceva din dispoziţia lui îi cuprinsese şi pe ei şi nu mai puteau de mîndrie la gîndul că atîta lume îi vede lîngă un astfel de cal care ar fi în stare să omoare un om tam-nisam. Un fel de reflex al zîmbetului viclean de pe buzele stăpînului scînteia şi în ochii lor, holbaţi de încordare şi aţintiţi şi ei spre uşa în pragul căreia trebuia să apară îndrăzneţul invitat. Pînă şi calul se comporta aşa fel, de parcă ar fi fost înţeles cu stăpînul său şi cu grăj-darii : se ţinea fudul, arogant, ca şi cum ar fi simţit că-l urmăresc zeci de ochi curioşi, mîndrindu-se parcă în faţa tuturor cu proasta lui faimă, întocmai cum se fălesc cu poznele lor condamnabile cîte unii ştrengari incorigibili. Părea să-i arunce o provocare îndrăzneţului care a cutezat să atenteze la independenţa lui.
In cele din urmă, se arătă şi îndrăzneţul. Stingherit de faptul că s-a făout aşteptat şi punîndu-şi grăbit mănuşile, înainta, fără să se uite împrejur, coborî treptele şi nu-şi ridică ochii decît în clipa cînd încercă să puie mîna pe grumazul calului ce-l aştepta ; surprins de zvîcnetul turbat al calului care se ridică în două picioare şi de strigătul de alarmă al spectatorilor speriaţi, tînărul făcu un pas înapoi, privind cu nedumerire calul sălbatic care tremura ca

varga, sforăia de furie şi-şi rotea cumplit în orbite ochii injectaţi de sînge, lăsîndu-se mereu pe picioarele dinapoi şi ridicîndu-le pe cele dinainte, gata parcă să se avînte în văzduh, tîrîndu-i după el pe cei doi grăjdari. Călăreţul rămase o clipă în loc, neştiind ce să facă ; apoi, roşind uşor din pricina tulburării care-l cuprinsese, îşi ridică privirile, se uită în jur şi-şi opri ochii asupra doamnelor înspăimîntate.

— E un cal admirabil! spuse el, ca pentru sine. Şi pe cît se pare — foarte plăcut de călărit; însă... ştiţi ceva ? Eu unul n-am să-l încalec, încheie adresîndu-se gazdei noastre cu un zîmbet larg şi deschis care se potrivea atît de bine cu figura lui de om inteligent şi bun.

— Şi totuşi eu cred că sînteţi un călăreţ excelent, pe cinstea mea, răspunse bucuros proprietarul calului rebel, strîngînd mîna musafirului cu căldură şi chiar cu recunoştinţă. Şi aceasta tocmai

233

datorită faptului că de la prima vedere v-aţi dat seama cu ce tiara aveţi de-a face, adăugă el cu demnitate. Credeţi-mă că eu însumi, care timp de douăzeci şi trei de ani am fost husar, am avut de trei ori pînă acum plăcerea să stau întins la pămînt din cauza domniei-sale, adică exact de cîte ori am încălecat acest... trîntor. Tancred, prietene, lumea de aici nu-i de tine ; se vede că ţi-a fost sortit să fii încălecat de vreun viteaz de felul lui Uia Muromeţ care mai lîncezeşte şi acum pe cuptor în satul Karaciarovo şi aşteaptă să-ţi cadă dinţii. Hai, luaţi-l de-aici! Să nu mai sperie oamenii! Degeaba l-am mai scos din grajd, încheie el, frecîndu-şi mîmile satisfăcut. Trebuie să spunem că Tancrgd nu-i aducea nici cel mai mic folos, şi îşi mînca de pomană tainul ; mai mult : bătrînul husar şi-a mai şi compromis binecunoscuta lui reputaţie de geambaş de cai pentru armată, plătind un preţ fabulos pe acest trîntor care nu era bun de nimic şi nu se putea mîndri decît cu frumuseţea lui... Cu toate acestea, acum era încîntat că Tancred al lui nu s-a făcut de rîs : trîntise încă un călăreţ, cîştigînd prin aceasta alţi lauri absurzi.

— Cum, nu mai mergeţi ? strigă doamna cea blondă care voia acum cu tot dinadinsul să fie însoţită de cavalerul ei servant. Vi-i frică ?

— Exact! Pe cuvînt! îi răspunse tînărul.

— Şi o spuneţi serios ?

— Dar bine, doamnă, vreţi oare cu tot dinadinsul să-mi rup gîtul ?

— Atunci încălecaţi repede pe calul meu: că nu-i nici o teamă ; e liniştit cum nu se mai poate. N-o să întîrziem prea mult ; într-o clipă ne schimbă şeile ! Am să încerc să iau calul dumneavoastră... Nu se poate ca Tancred să fie chiar întotdeauna atît de prost crescut.

Zis şi făcut! Nebunatica doamnă descăleca şi îşi termină fraza stînd în picioare, în faţa noastră.

— Nu-l cunoaşteţi pe Tancred dacă vă închipuiţi că va admite să pună pe el şaua asta păcătoasă ! Şi apoi nici pe dumneavoastră nu vă las să vă rupeţi gîtul. Zău că ar fi păcat! rosti gazda noastră, exagerînd şi mai mult, în clipa aceasta de tăinuită satisfacţie, obişnuita bruscheţe, studiată şi afectată, brutală chiar, a felului său de a vorbi, ceea ce, după părerea lui, îi crea o reputaţie de om de treabă, de ostaş bătrîn, menită să-i atragă mai cu seamă sim-

234

patiile doamnelor. Era una din ciudăţeniile lui, o slăbiciune pe care o cunoşteam cu toţii.

— Dar tu, plîngăciosule, nu vrei să încerci ? Ţineai doar morţiş să vii cu noi, spuse călăreaţa cea curajoasă, zărindu-mă pe mine şi, ca să mă întărite şi mai mult, făcu un semn cu capul

■ înspre Tancred, de fapt, numai şi numai ca să-şi asigure o retragere onorabilă, de vreme ce tot descălecase fără rost şi nici să mă lase pe mine să scap fără o înţepătură, din moment ce făcusem şi eu greşeala să-i ies în cale.

— Pesemne, nu eşti'şi tu ca... Ei, ce să mai vorbim, eşti doar un erou binecunoscut şi o să-ţi fie ruşine să te arăţi fricos, mai cu seamă ştiind că o să te vadă, frumosule paj, adăugă ea, arun-cînd o privire doamnei M., a cărei trăsură aştepta trasă mai aproape de scară ca celelalte. ^\

In clipa cînd frumoasa amazoană se apropiase de noi cu gîn-dul de a încăleca pe Tancred, îmi simţii inima copleşită de ură şi dor de răzbunare... Nu pot spune însă ce am simţit auzind provocarea neaşteptată a ştrengăriţei. Am prins din zbor privirea ce o aruncase doamnei M., şi mi-am pierdut cu desăvîrşire capul. Un gînd îmi străfulgera mintea... A fost doar o clipită, poate chiar mai puţin, ca un fel de explozie ; sau poate că se umpluse paharul răbdării mele şi m-am răzvrătit deodată cu tot sufletul meu trezit la viaţă, în aşa fel, încît m-am simţit cuprins de dorinţa să-i dărîm pe toţi duşmanii mei, să mă răzbun pe ei pentru toate, de faţă cu toată lumea, şi să le arăt ce fel de om sînt. Sau, în sfîrşit, poate că, printr-o minune, cineva mi-a sugerat în clipa aceea ceva din istoria evului mediu, din care pînă atunci nu cunoscusem nici o buche, şi în capul meu ameţit s-au învălmăşit într-un iureş întreceri de cavaleri, paladini, eroi, frumoase doamne, învingători şi glorii; am auzit parcă trîmbiţele crainicilor, zăngănitul săbiilor, strigătele şi aplauzele mulţimii şi, prin tot vacarmul acesta, strigătul sfios al unei inimi speriate, un strigăt ce desfată un suflet mîndru mai presus decît izbînda şi gloria. Nu ştiu dacă într-adevăr toate aceste absurdităţi mi-au trecut atunci prin cap sau n-a iost decît o presimţire a inevitabilelor prostii ce aveau să urmeze ; am simţit însă că mi-a sunat ceasul. Inima mea a zvîcnit o dată, a tresărit şi, nu ştiu cum, dintr-o săritură, am coborît treptele şi m-am pomenit lîngă Tancred.

— Credeţi poate că mi-e frică ? am strigat semeţ şi mîndru, nebun de înfrigurare, gîlîind de emoţie şi roşind într-atît, încît lacrimile îmi ardeau obrajii, 0 53 vedeţi acuşi! Şt, apueîndu-ină

235

de grumazul lui Tancred, mai înainte ca cineva să facă cea mai mică mişcare ca să mă reţină, am pus piciorul în

scară. Chiar în aceeaşi clipă, Tancred se ridică în două picioare cu capul sus, dintr-o săritură puternică se smuci din mîinile grăjdarilor înmărmuriţi şi porni ca vîntul, în strigătele de uimire şi de spaimă ale celor de faţă.
Nu ştiu nici eu cum de am reuşit în goana calului să-mi pun în scări şi celălalt picior ; nu pot pricepe nici cum de n-am scăpat din mînă frîul. Tancred mă scoase afară pe poarta de grilaj, coti brusc la dreapta şi o luă la galop de-a lungul gardului, orbeşte, fără să ştie încotro aleargă. Abia în clipa aceea am auzit în urma mea strigătul izbucnit din cincizeci de piepturi ; şi acest strigăt răsună în inima mea care se strîngea de spaimă, trezind în ea un sentiment năvalnic de satisfacţie şi mîndrie, atît de puternic, încît nu voi uita niciodată clipa aceea nebunească din viaţa mea de copil. Tot sîngele mi se suise la cap, asurzindu-mă, înecînd şi înăbuşindu-mi spaima. îmi pierdusem cu desăvîrşire orice judecată, într-adevăr, cînd mă gîndesc acum la cele petrecute, văd că în tot ce făcusem era ceva cavaleresc.
De altfel, tot cavalerismul meu a început şi s-a isprăvit în mai puţin de o clipă ; altminteri, cavalerul ar fi păţit-o cam urît. Nici aşa nu ştiu cum am scăpat cu viaţă. De fapt, învăţasem şi ştiam să călăresc. Dar calul meu eston semăna mai curînd a oaie decît â cal de călărie. De bună seamă, dacă Tancred ar fi avut timp să mă azvîrle, aş fi zburat cît colo. După ce galopase încă vreo cincizeci de paşi, s-a speriat deodată de un bolovan mai mare de lîngă drum şi a pornit îndărăt. Se întorsese din mers, dar atît de brusc, încît nu pot pricepe nici pînă acum cum de n-am fost aruncat din şa ca o minge, şi nu m-am făcut praf, iar Tancred nu s-a şoldit răsucindu-se atît de brusc în loc. Porni înapoi spre poartă, scutu-rînd furios din cap, sărind dintr-o parte într-alta, nebun de furie, zvîrlindu-şi picioarele în vînt la voia întîmplării, şi căutînd cu fiecare săritură să mă arunce din spinare, de parcă i-ar fi sărit în spate un tigru, care-i înfigea în carne colţii şi ghearele. încă o clipă şi, neapărat, aş fi zburat. De fapt, cădeam, dar cîţiva călăreţi s-au şi repezit să mă salveze. Doi din ei mi-au tăiat drumul direct peste cîmp, alţi doi m-au ajuns în galop şi m-au încadrat atît de strîns, încît mai-mai să-mi strivească picioarele, înghesuin-du-l pe Tancred dintr-o parte şi dintr-alta. Amîndoi îl apucară de frîu. Peste cîteva secunde, eram la scara casei. _■

fvl-au dat jos de pe cal, paiid, gîfîind. Tremuram tot, ca un fir de iarbă în bătaia vîntului, ca şi Tancred, de altfel, care se opintea cu tot trupul, pironit locului, de parcă şi-ar fi împlîntat copitele în pămînt, slobozind cu greu răsuflarea-i fierbinte pe nările roşii, fumegînde, tremurînd ca varga, năucit parcă de jignire şi mînie pentru obrăznicia aceasta de copil rămasă nepedepsită. în jurul meu se auzeau strigăte de nelinişte, de mirare şi de spaimă.
In clipa aceasta privirea mea rătăcită se întîlni cu a doamnei M., alarmată, palidă. Şi — nu voi uita clipa aceasta ! — deodată o roşeaţă vie mi-a învăpăiat obrazul. Nu ştiu ce s-a petrecut în mine ; dar, ruşinat şi speriat de propriile mele senzaţii, mi-am lăsat sfios ochii în jos. Privirea mea fusese însă observată, surprinsă, furată. Toţi ochii se îndreptară spre doamna M. care, văzîndu-se în centrul atenţiei generale, roşi deodată şi ea, ca o copilă, copleşită de un sentiment involuntar, naiv, şi acum căuta din răsputeri, zadarnic însă, să-şi ascundă stînjeneala, rîzînd...
Privite dinafară, toate acestea ar fi putut să pară, desigur, cît se poate de ridicole. Dar în momentul acela o manifestare cît se poate de naivă şi de neaşteptată m-a salvat de rîsul tuturor, dînd întîmplării o întorsătură aparte. Cea care provocase toată încurcătura aceasta, frumoasa mea persecutoare, care pînă atunci fusese duşmanul meu neîmpăcat, s-a repezit deodată să mă îmbrăţişeze şi să mă sărute. Fără să-şi creadă ochilor, din clipa cînd am cutezat să-i primesc provocarea şi am ridicat mănuşa ce mi-o aruncase privind-o pe doamna M., mă urmărise mai mult moartă decît vie de frică pentru mine şi chinuită de remuşcări, tot timpul cît am zburat călare pe Tancred. Acum, cînd totul se isprăvise cu bine şi, mai cu seamă, cînd, ca şi ceilalţi, îmi prinsese privirea aruncată doamnei M., îmi văzuse tulburarea şi roşeaţa subită, cînd, în sfîrşit, reuşise să găsească pentru acea clipă — potrivit dispoziţiilor romanţioase ale căpşorului ei fluşturatic — o interpretare nouă, tainică, nerostită, acum, după toate acestea, era atît de încîn-tată de „cavalerismul" meu, încît, înduioşată, mîndră de mine, bucuroasă, s-a repezit la mine şi m-a strîns la piept. în clipa următoare, ridică spre cei adunaţi în jurul nostru o feţişoară naivă şi gravă, pe care tremurau, luminoase, două lacrimi mici de cleştar şi spuse cu un glas grav, serios, cum nu a mai auzit-o nimeni, arătîndu-mă pe mine : *„Mais cest tres serieux, messieurs, ne riez pas!"* *, fără să-şi dea seama că toată lumea stă ca vrăjită în faţa
* Dar e foarte serios, domnilor, nu rîdeţi 1 (Fr.)

ei, admirîndu-i luminosul entuziasm, loatâ mişcarea aceasta a ei, neaşteptată şi vijelioasă, chipul ei serios, naivitatea sinceră, lacrimile calde de care n-ar fi bănuit-o nimeni în stare, umplîndu-i ochii veşnic rîzători-, păreau un miracol atît de neaşteptat, încît stăteau cu toţii în faţa ei ca electrizaţi de[1] privirile ei, de vorba repezită, înflăcărată ca şi gestul. Parcă nimeni nu-şi putea lua ochii de la ea, de teamă să nu scape această clipă rară, oglindită pe chipul ei însufleţit. Pînă şi amfitrionul nostru roşise la faţă ca un bujor şi unii afirmau chiar că l-ar fi auzit apoi recunoscînd „spre ruşinea sa", că, timp de o clipă, fusese îndrăgostit de frumoasa lui musafiră. De bună seamă, după toate acestea eu apărusem în faţa tuturor în ipostază de cavaler medieval, de erou.
— Delorges ! Togenburg [3]! se auzea în jurul nostru. Şi începură să aplaude.
— Bravo, tînăra generaţie ! adăugă gazda noastră.
— Să vină, să vină negreşit cu noi ! strigă frumoasa doamnă. Ii găsim noi, trebuie să-i găsim un loc. Să stea alături de mine, pe genunchii mei... Adică nu, nu 1 Am greşit !... se corectă îndată izbucnind în hohote,

incapabilă să-şi stăvilească rîsul la amintirea primei noastre cunoştinţe. Continuînd să rîdă însă, îmi mîngîia cu duioşie mîna, căutînd din răsputeri să mă îmbuneze ca să nu mă supăr.
— Negreşit! Negreşit! îi răspunseră cîteva glasuri. Trebuie să vină cu noi, şi-a cîştigat locul.
Intr-o clipă, totul s-a aranjat. Chiar domnişoara cea bătrînă, care-mi făcuse cunoştinţă cu blonda mea, fu copleşită de insistenţele tineretului care cerea să rămînă acasă cedîndu-mi locul, astfel încîţ a fost nevoită să-şi dea consimţămîntul, spre marele ei necaz, zîmbind în aparenţă, dar şuierînd de răutate, pe ascuns. Protectoarea ei, pe lîngă care se învîrtea mereu, fosta mea duşmancă, acum prietenă cîştigată de curînd, îi şi striga, galopînd pe calul său zburdalnic şi rîzînd în hohote, ca un copil, că o invidiază şi că ar rămîne bucuroasă cu ea acasă căci se ridică nori de ploaie şi riscăm. să ne întoarcem toţi uzi leoarcă.
Şi, într-adevăr, parcă ar şi fi chemat ploaia. Peste un ceas s-a pornit un adevărat potop, care ne-a stricat toată plimbarea. Am fost nevoiţi să ne adăpostim cîteva ceasuri prin case ţărăneşti şi să ne întoarcem acasă după orele nouă, pe o vreme umedă, ca după ploaie. Pe mine începuseră să mă scuture frigurile. Chiar în clipa în care trebuia să ne urcăm în trăsuri şi să pornim,

doamna M. s-a apropiat de mine şi s-a mirat că n-am pe mine decît o jachetă şi sînt descheiat la gît. I-am răspuns că n-am mai avut timp să-mi iau o pelerină. A luat atunci o agrafă şi, prinzîndu-mi cu ea ceva mai sus guleraşul încreţit al cămăşii, şi-a scos fularul de voal roşu şi m-a legat cu el la gît, să nu răcesc. O făcuse atît de repede, încît nici n-am mai apucat să-i mulţumesc.
După ce ne-am întors acasă, am găsit-o într-un salonaş, împreună cu doamna cea- blondă şi cu tînărul cel palid care-şi asigurase în aceeaşi zîTeputaţia de bun călăreţ numai şi numai datorită faptului că n-a îndrăznit să încalece pe Tancred. M-am apropiat de ei ca să mulţumesc şi să înapoiez fularul. Dar acum, după toate cele petrecute cu mine, parcă mi-era ruşine de ceva ; doream să mă retrag cît mai repede sus, şi acolo, în linişte, să judec şi să pun la cale ceva. Eram plin de impresii. Inapoind fularul, am roşit pînă la urechi.
■— Fac prinsoare că ar fi vrut să-l păstreze, spuse rîzînd tînărul. Se vede după ochi că-i pare rău că se desparte de fularul
dumneavoastră.
— Da, da, chiar aşa 1 sări şi doamna cea blondă. Uite-l cum e ! Ah!... rosti ea cu vădită supărare în glas, clătinînd din cap ; se opri însă la timp, prinzînd privirea gravă a doamnei M. care n-ar fi vrut ca gluma să meargă prea departe.
Am căutat să mă depărtez cît mai repede.
— Vezi cum eşti ! începu ştrengărită, ajungîndu-mă din urmă în odaia de alături şi apueîndu-mă prieteneşte de amîndouă mîinile. Dacă ţineai atît de mult să-i păstrezi fularul, nici nu trebuia să i-l dai. Puteai să spui că l-ai uitat pe undeva, şi gata. Vezi cum eşti! Nici atîta nu te-ai priceput! Caraghiosule !
îmi dădu uşurel cu degetul peste bărbie, rîzînd pentru că mă
făcusem roşu ca racul.
— Acum sîntem prieteni, nu-i aşa ? S-a terminat cu duşmănia dintre noi, ce zici ? Da ori ba ?
Am zîmbit şi i-am strîns în tăcere degetele subţiri.
— Ei vezi, aşa mai merge ! Dar de ce eşti acum atît de palid şi tremuri tot ? Ai frisoane ?
— Da, nu mă simt bine.
— Vai, sărăcuţul de el! Asta-i din cauza emoţiilor prea tari! Ştii ceva ? Du-te mai bine la culcare, fără să mai aştepţi ora mesei. La noapte o să-ţi treacă. Hai, vino !
Mă conduse sus. Mi-a dat tot felul de îngrijiri. Lăsîndu-mă să mă dezbrac, a coborît în grabă scara, a făcut rost de ceai şi mi

l-a adus singură, după ce m-am culcat. A adus şi o pătură groasă. Cred că toate aceste servicii şi grija ei pentru mine m-au surprins şi m-au înduioşat foarte mult, sau poate dispoziţia aceasta fusese provocată de evenimentele zilei, de plimbarea şi febra mea. Fapt e că, spunîndu-i noapte bună, am îmbrăţişat-o cu căldură şi putere ca pe prietenul meu cel mai drag, cel mai duios şi în aceeaşi clipă emoţiile trăite mi-au copleşit inima, dintr-o dată neputincioasă ; ghemuindu-mă la pieptul ei, plîngeam aproape. Dîndu-şi seama de emoţia mea, ştrengărită părea, la rîndul ei, uşor emoţionată...
— Eşti un băieţaş foarte bun, şopti ea, privindu-mă cu blîn-deţe în ochi, şi te rog să nu mai fii supărat pe mine. Nu-i aşa că n-ai să mai fii ?
într-un cuvînt, eram acum prietenii cei mai buni, plini de iubire unul pentru altul.
Deşi m-am deşteptat destul de devreme, soarele îmi şi inundase odaia cu lumina lui vie. Am sărit din pat cu desăvârşire sănătos şi împrospătat, de parcă în ajun nici n-aş fi avut febră ; simţeam acum în locul ei o inexplicabilă bucurie. Aducîndu-mi aminte de întîmplările din ajun, mi-am zis că aş da toată fericirea vieţii mele pentru ca în clipa aceea s-o pot îmbrăţişa ca în ajun pe noua mea prietenă, pe frumoasa blondă. Era însă prea devreme, toată lumea dormea. M-am îmbrăcat în grabă şi am coborît în grădină, iar de acolo' am trecut în pădurice. Căutam să ajung unde verdeaţa era mai deasă, unde copacii miroseau mai puternic a răşină, iar razele soarelui străbăteau cu şi mai multă voioşie, parcă bucurîndu-se că au reuşit ici-colo să străpungă ceţoasa învăl-măşeală a frunzelor. Era o dimineaţă minunată.

Tot înaintînd, am ieşit în cele din urmă în capătul celălalt al păduricii, spre rîul Moscova. Curgea la vreo două sute de paşi, la poalele unei coline. Pe malul celălalt se cosea iarbă. Am rămas în loc uitîndu-mă cum şiruri întregi de coase ascuţite scînteiază deodată în soare, la fiecare mişcare a cosaşilor, cum dispar apoi din nou ca nişte şerpi de foc, de parcă s-ar fi ascuns undeva ; cum iarba retezată de la rădăcină cade pe-o parte, în brazde destul de groase, aşternute în rînduri drepte şi lungi. Nu ştiu cît timp am stat aşa contemplînd, dar deodată am tresărit auzind în pădurice, la vreo douăzeci de paşi de mine, pe drumeagul care lega drumul cel mare de conac, fornăitul şi bătăile nerăbdătoare de copită ale unui cal care scurma pămîntul. Nu ştiu dacă I-am auzit chiar din clipa cînd călăreţul a ajuns acolo şi s-a oprit în loc, sau dacă auzeam de mai multă vreme zgomotele acestea în
240

1

ureche, fără să mă fi putut trezi din visarea mea. împins de curiozitate, am pătruns în pădurice şi, străbătînd cîţiva paşi, am auzit voci*; se vorbea în şoaptă, repede. M-am apropiat mai mult, dînd binişor în lături cele din urmă crengi ale ultimelor tufişuri din marginea drumeagului. Şi deodată m-am dat înapoi, cuprins de uimire : în faţa mea apăru rochia albă binecunoscută şi un glas domol de femeie răsună în inima mea ca o muzică. Era doamna M. Stătea în picioare lîngă un călăreţ care-i spunea ceva în grabă, de pe cal. Spre uimirea mea, l-am recunoscut pe N., chiar tînărul acela care ne părăsise încă de ieri dimineaţă şi de persoana căruia părea atît de preocupat domnul M. Dar se spunea atunci că pleacă undeva foarte departe, în sudul Rusiei; de aceea am şi fost atît de mirat, văzîndu-l din nou aici, atît de dimineaţă şi singur cu doamna M.
Ea era însufleţită şi tulburată cum n-o mai văzusem niciodată ; pe obrajii ei sclipeau lacrimi luminoase. Tînărul o ţinea de mînă, pe care o săruta aplecat din şa. Prinsesem tocmai clipa despărţirii lor. Păreau grăbiţi. In cele din urmă, tînărul scoase din buzunar un plic închis pe care-l întinse doamnei M., o îmbrăţişa cu un singur braţ, ca şi înainte, fără să se dea jos de pe cal, şi o sărută lung şi fierbinte. Apoi dădu pinteni calului şi trecu prin faţa mea ca o săgeată. Doamna M. îl petrecu cîteva clipe din ochi, apoi, îngîndurată şi tristă, se îndreptă spre casă. După ce făcu însă cîţiva paşi pe drumeag, păru să se fi trezit dintr-un vis, îşi făcu în grabă loc prin tufiş şi porni spre pădurice.
Am mers în urma ei, tulburat şi uimit de cele văzute. Inima-mi bătea puternic în piept, ca de o sperietură. Mă simţeam amorţit, mă mişcăm ca într-o ceaţă. Gîndurile-mi erau împrăştiate, învălmăşite ; ţin minte că mă simţeam cuprins de o mare şi inexplicabilă tristeţe. Din cînd în cînd, în faţa mea se arăta o clipă prin verdeaţă rochia ei albă. Mergeam în urma ei, fără să vreau, fără s-o scap din vedere, tremurînd însă de frică să nu mă observe. In cele din urmă, ieşi în poteca ce ducea spre grădină. Am aşteptat cîteva secunde şi am ieşit şi eu acolo. Dar mare mi-a fost mirarea cînd am zărit deodată pe nisipul roşietic al potecii plicul închis pe care l-am recunoscut de la prima privire, chiar plicul acela care fusese înmînat cu zece minute înainte doamnei M. L-am ridicat de jos : nu era nimic scris pe el — nici pe o parte, nici pe alta. Nu era prea mare, dar plin şi greu, de parcă ar fi avut înăuntru vreo trei foi, poate şi mai multe,

K

16
241

Ce era în plicul acela ? Conţinea fără îndoială dezlegarea întregului mister. Poate că se spuneau în el lucruri pe care N. nici n-a sperat să le poată rosti în graba scurtei lor întîlniri. Nici nu descălecase măcar... Poate că se grăbea ori se mai temea că nu se va putea stăpîni în ceasul despărţirii ; cine ştie...
M-am oprit, fără să ies în potecă, am aruncat plicul într-un loc foarte vizibil şi nu l-am slăbit din ochi, cu gîndul că doamna M. va observa că l-a pierdut şi se va întoarce să-l caute. Dar după ce am aşteptat vreo patru minute, n-am mai putut să rabd, am ridicat de jos plicul găsit, l-am vîrît în buzunar şi am pornit în goană s-o ajung din urmă pe doamna M. Am ajuns-o tocmai în grădină, pe aleea cea mare ; se îndrepta direct spre casă cu paşi repezi, grăbită, îngîndurată încă, şi cu ochii lăsaţi în pămînt. Nu ştiam ce să fac. Să mă apropii şi să-i dau plicul ? Aceasta ar fi însemnat să recunosc că ştiu tot, că am văzut totul. M-aş fi trădat din primul moment. Şi cum aş mai fi putut să mă uit la ea după aceea ? Cum s-ar fi uitat ea în ochii mei ? Am tot aşteptat să-şi dea seama, să constate pierderea şi să se întoarcă. Atunci aş fi putut să arunc pe ascuns plicul în calea ei, ca să-l găsească. Asta nu se mai putea însă ! Eram prea aproape de casă ; o şi zăriseră ceilalţi...
Ca un făcut, în dimineaţa aceea aproape toată lumea se sculase foarte devreme, pentru că, încă din ajun, în urma excursiei nereuşite, hotărîseră să facă o altă plimbare de care eu încă nu aflasem. Se pregăteau de plecare şi-şi luau cafeaua pe terasă. Am aşteptat vreo zece minute ca să nu fiu văzut împreună cu doamna M., apoi, făcînd un ocol prin grădină, am pornit înspre casă prin cealaltă parte, cu mult în urma ei. Ea se plimba încolo şi încoace pe terasă, palidă şi îngrijorată, cu mîinile încrucişate pe piept; se vedea că se căzneşte să se stăpînească, să-şi înfrîngă zbuciumul, deznădejdea ce se citeau în ochii, în mersul, în toate mişcările ei. Uneori cobora treptele şi făcea cîţiva paşi printre răzoa-rele de flori înspre grădină ; ochii ei căutau atunci cu nerăbdare şi aviditate, cu imprudenţă chiar ceva pe nisipul cărărilor şi jos, pe terasă. Nu mai exista nici o îndoială : constatase pierderea şi părea să-şi închipuie că şi-a pierdut plicul undeva pe aici, prin apropierea casei. Da, aşa era ; era convinsă că aşa

s-a întîmplat.
Mai întîi unii, apoi alţii şi-au dat seama cît de palidă şi de tulburată era. O copleşiră cu întrebări asupra sănătăţii, cu sfaturi plictisitoare ; iar ea era nevoită să răspundă cu glume, să rîdă şi
242
să pară veselă. Uneori arunca o privire spre soţul ei, care stătea în picioare, într-un colţ al terasei, de vorbă cu două doamne ; şi atunci biata femeie era cuprinsă deodată de acelaşi tremur nervos, de aceeaşi tulburare ca şi în prima seară cînd venise el. Cu mîna în buzunar, strîngeam cu străşnicie plicul şi mă ţineam departe de tot, rugîndu-mă la toţi zeii ca doamna M. să mă observe. Voiam s-o îmbărbătez, s-o liniştesc, măcar din privire ; să-i spun ceva, în treacăt, pe furiş. Dar cînd, din întîmplare, şi-a oprit ochii asupra mea, am tresărit şi mi-am lăsat privirile în jos.
li vedeam zbuciumul şi nu mă înşelam. Nu ştiu nici pînă acum care era taina ei, nu ştiu nimic în afară de cele ce am văzut cu ochii mei şi ce am povestit acum. Legătura dintre ei doi era poate de altă natură decît cea pe care puteai s-o bănuieşti la prima vedere. Poate că sărutul acela fusese un sărut de despărţire sau încă o ultimă şi neînsemnată răsplată pentru jertfa adusă în numele liniştii şi onoarei ei. N. plecase ; poate că o părăsise pentru totdeauna. In sfîrşit, pînă şi scrisoarea pe oare o ţineam strîns în mînă, cine ştie ce putea să conţină ? Cine să^i judece, şi cum ? Şi totuşi, nu exista nici o îndoială că o dezvăluire subită a acestei taine ar fi fost în viaţa ei ceva îngrozitor, o lovitură de trăsnet. Ţin minte şi acum expresia ei din clipa aceea ; nici că putea să existe suferinţă mai mare. Să simţi, să ştii, să fii sigur şi să aştepţi aşa cum se aşteaptă o execuţie capitală, ca peste un sfert de oră, poate chiar peste un minut, totul să fie dat în vileag ; plicul putea să fie găsit, ridicat de cineva, deschis de oricine, căci nu purta pe el nici o adresă. Şi atunci... ce ar fi urmat ? Ce pedeapsă putea să fie mai groaznică decît cea pe care o aşteaptă ? Umbla printre viitorii ei judecători. încă o clipă, şi chipurile lor linguşitoare, zîmbitoare, urmau să devină neînduplecate, ameninţătoare. Avea să citească, scrise pe ele, batjocura, răutatea şi dispreţul glacial, după care, peste viaţa ei avea să se aştearnă o noapte veşnică, fără speranţa unei lumini... Pe vremea aceea, nu înţelegeam totul aşa cum înţeleg acum. Nu puteam decît să bănuiesc, să presimt, cu strîngere de inimă, primejdia pe care nici nu o realizam în întregime. Oricare ar fi fost taina ei, clipele de durere, al căror martor am fost şi pe care nu le voi uita niciodată, au putut să-i ispăşească multe, dacă avea ceva de ispăşit.
Dar iată că răsunară chemări voioase şi invitaţii de plecare ; o veselă însufleţire se stîrni printre oaspeţi, din toate părţile începură rîsete şi vorbe. In două minute, terasa s-a golit. Doamna M.
16*
243
renunţă la plimbare, mărturisind, în sfîrşit, că riii se simte bine. Slavă Domnului, toată lumea pleca, toată lumea era grăbită, nu mai aveau cînd s-o plictisească cu regrete, întrebări şi sfaturi. Acasă rămăseseră doar cîţiva invitaţi. Bărbatul ei îi spuse cîteva cuvinte. Ea îl asigură că o să-i treacă chiar în ziua aceea, îl rugă să fie liniştit, că nu e cazul să stea întinsă, şi că ar prefera să se ducă în grădină, singură... cu mine... îmi aruncă o privire. Nici nu se putea un noroc mai mare ! Am roşit de bucurie şi în clipa următoare eram amîndoi pe drum.
Porni pe aceleaşi alei, cărări şi drumuri pe care se întorsese curînd din pădurice, refăcînd instinctiv drumul parcurs, cu privirea fixă în faţa ei, fără să-şi ridice ochii, căutînd pe pămînt fără să-mi răspundă, uitînd poate cu desăvîrşire că merg şi eu alături de ea.
Cînd am ajuns însă aproape de locul unde ridicasem scrisoarea şi unde se termina cărarea, doamna M. se opri deodată şi, cu glasul slab, frînt de durere, îmi spuse că se simte mai prost şi că mai bine s^ar întoarce acasă. Cînd a ajuns la grilajul grădinii, s-a oprit iar şi a rămas o clipă pe gînduri ; pe buzele ei a fluturat un zîmbet amar şi, sleită de puteri, chinuită, hotărîtă să înfrunte orice, să se supună oricărui destin, se întoarse din nou în tăcere pe primul ei drum, uitînd de data asta chiar să mi-o mai spună.
Mi se rupea inima de mila ei, dar nu ştiam ce să fac.
Am pornit deci, sau, mai bine zis, am condus-o la locul de unde cu un ceas înainte am auzit tropotul calului şi convorbirea lor. Aici, lîngă un ulm umbros, se afla o bancă tăiată dintr-un bloc imens de piatră ; în jurul ei se încolăcise iedera şi creşteau iasomie sălbatică şi măcieşi (păduricea era plină de punţi, de chioşcuri, de grote şi de alte surprize de felul acesta). Doamna M. se aşeză pe bancă, privind în neştire minunatul tablou ce se dezvăluia în faţa noastră. După o clipă, deschise cartea şi se cufundă în ea, fără să întoarcă vreo filă, fără să citească, aproape neştiind ce face. Intre timp se făcuse ora nouă şi jumătate. Soarele se suise sus pe cer şi plutea acum măreţ prin azurul adînc, mistuindu-se parcă în propriul lui foc. Cosaşii se depărtaseră mult ; aproape că nu-i mai vedeam de pe malul nostru. în urma lor se întindeau la nesfîrşit brazde de iarbă cosită şi rarele adieri de vînt aduceau pînă la noi înmiresmata ei suflare. în jur răsuna neobositul concert al păsărilor, care „nici nu seceră, nici nu seamănă", ci sînt libere ca văzduhul pe care îl spintecă cu aripile lor agere. în această clipă, orice floare, parcă pînă şi cel mai mic firicel de
244
iarbă, înălţînd miresme de jertfă, spun creatorului lor : „Părinte, sînt fericită !"...
Am aruncat o privire sărmanei femei care, numai ea, era ca o moartă în mijlocul acestei bucurii : două lacrimi mari, izvorîte din durerea sfîşietoare a inimii, încremeniseră pe genele ei. In puterea mea stătea să înviorez şi să fac fericită biata inimă sfîşiată de durere ; nu ştiam însă cum să procedez, cum să fac primul pas. Eram chinuit. Am vrut de o sută de ori să mă apropii de ea şi de fiecare dată un sentiment mai puternic ca mine mă ţintuia locu-

lui, de fiecare dată obrajii mei se îmbujorau ca focul.
Deodată îmi trece prin cap un gînd luminos. Găsisem mijlocul căutat; mă simţeam renăscînd la viaţă.
— Nu vreţi să vă culeg un buchet de flori ? i-am spus cu un glas atît de voios, încît doamna M. a ridicat deodată capul şi s-a uitat la mine cu atenţie.
— Culege, rosti ea, în sfîrşit, cu glasul slab, zîmbînd uşor, apoi îşi coborî iarăşi ochii pe carte.
— S-ar putea să coseascâ şi aici toată iarba şi atunci nu mai găsim flori, i-am strigat, pornind voios la treabă.
Mi-am înjghebat îndată un buchet, simpluţ şi sărac. Nu merita nici măcar să-l ţii într-o odaie ; dar cu cîtă voioşie îmi bătea inima în timp ce-l adunam şi-l legam ! Măcieşi şi iasomie sălbatică culesesem dinainte. Ştiam însă că în apropiere este şi un lan de secară ce dădea în pîrg. M-am repezit pînă acolo după cicoare. Le-am amestecat cu nişte spice lungi de secară, alegîndu-le pe cele mai aurii şi cele mai pline. Tot acolo, pe aproape, am nimerit şi un pîlc întreg de „nu mă uita", şi aşa buchetul meu a început să se întregească. Mai departe, pe cîmp, am găsit clopoţei albaştri şi nişte garofiţe, am adus şi nuferi galbeni tocmai de pe malul rîului. In sfîrşit, întorcîndu-mă şi trecînd o clipă prin pădurice ca să-mi fac rost de acolo de cîteva frunze de arţar pal-mate, de un verde-aprins, şi să le pun împrejurul buchetului meu, am dat întîmplător peste o familie întreagă de panseluţe, alături de care norocul a vrut ca aroma puternică de violete să dea în vileag însăşi floarea, pitulată în iarba deasă şi stropită cu strălucitoare picături de rouă. Buchetul meu era gata. L-am legat cu un firicel lung şi subţire de iarbă, răsucit ca o aţă, iar în el am introdus binişor scrisoarea, acoperind-o cu flori, în aşa fel, încît să poată fi observată, în cazul cînd buchetul meu s-ar bucura de cea mai mică atenţie.
245
I l-am adus doamnei M.
în drum, mi s-a părut că scrisoarea iese prea mult în evidenţă şi am acoperit-o ceva mai bine. Apropiindu-mă şi mai mult, am vîrît-o mai adînc între flori şi, în sfîrşit, cînd am ajuns aproape lîngă ea, am ascuns-o atît de bine în mijlocul buchetului, încît de afară nu se mai vedea nimic. Obrajii mei ardeau ca para focului. Aş fi vrut să-mi îngrop faţa în căuşul palmelor şi să fug de acolo ; ea mi-a luat însă florile, distrată, ca şi cum ar fi uitat cu totul că mă dusesem să le culeg. întinse mîna aproape fără să privească şi luă darul meu ca să-l pună îndată pe bancă, de parcă i l-aş fi oferit în acest scop, apoi îşi coborî iarăşi, absentă, privirile pe carte. îmi venea să plîng de necaz la gîndul că am dat greş. „Numai de ar rămîne buchetul lîngă ea, îmi ziceam în gînd, de nu l-ar uita aici!" M-am culcat pe-aproape, în iarbă, punîndu-mi capul pe braţul drept, cu ochii închişi de parcă m-ar fi biruit somnul. Nu-mi luam însă ochii de pe ea şi aşteptam...
Aşa au trecut vreo zece minute ; mi se părea că doamna M. devine tot mai palidă... Şi deodată o întîmplare binecuvîntată mi-a venit în ajutor.
O albină mare şi aurie, pe care vîntuleţul cel bun o adusese spre norocul meu, a zumzăit dintîi deasupra capului meu, apoi a zburat spre doamna M. care s-a apărat de ea dînd o dată, de două ori din mînă, dar albina parcă înadins devenea din ce în ce mai insistentă. în cele din urmă, doamna M. a apucat buchetul meu şi l-a. agitat în faţa ei. în aceeaşi clipă, plicul scăpă din mijlocul florilor şi căzu pe cartea deschisă. Am tresărit. Doamna M. a privit cîteva clipe, mută de uimire, cînd plicul, cînd florile pe care le ţinea în mînă ; nu-i venea să-şi creadă ochilor... Deodată, s-a îmbujorat, s-a aprins tare la faţă şi s-a uitat la mine. Dar eu îi şi prinsesem privirea. Am închis ochii, prefăcîndu-mă că dorm ; pentru nimic în lume n-aş mai fi îndrăznit s-o privesc drept în faţă. Inima mi se strîngea şi se zbătea în piept, ca o păsărică căzută în mîinile unui băieţaş cîrlionţat de la ţară. Nu mai ţin minte cît timp am rămas aşa, cu ochii închişi: cred că vreo două-trei minute ; în cele din urmă, m-am încumetat să-i deschid. Doamna M. sorbea cu nesaţ scrisoarea şi, judecind după obrajii ei îmbujoraţi, după ochii înlăcrămaţi şi plini de strălucire, după faţa ei luminată în care fiece trăsătură părea că freamătă de bucurie, mi-am putut da seama că scrisoarea i-a adus fericire şi că ţoţ dorul şi durerea
246
ei se împrăştiaseiâ ca fumul. Şi inima mea fu cuprinsă de un sentiment chinuitor de dulce, pe care-mi era foarte greu să-l ascund. Niciodată nu voi uita această clipă. Deodată, de departe, se auziră chemări : -— *Madame* M. ! *Nathalie, Nathalie!*
Nu le-a răspuns, s-a sculat însă repede de pe bancă, s-a apropiat de mine şi s-a aplecat deasupra mea. Simţeam că mă priveşte drept în faţă. Genele începură să-mi tremure; m-am stăpînit însă şi nu am deschis ochii. Căutam să respir cît mai egal şi mai liniştit, dar bătăile nebuneşti ale inimii mă înăbuşeau. Răsuflarea ei caldă îmi ardea obrajii; se aplecă jos de tot, mai-mai să-mi atingă faţa, vrînd parcă să mă pună la încercare. în cele din urmă, o sărutare şi picături de lacrimi căzură pe mîna mea pe care o ţineam pe piept. O sărută de două ori.
—■ *Nathalie! Nathalie,* unde eşti ? se auzi din nou, de rîndul acesta aproape de tot.
— Vin îndată ! rosti doamna M. cu glasul ei plin, argintiu, dar asurzit şi tremurînd de plîns, atît de încet, încît numai eu puteam s-o aud. Vin îndată !
Dar în aceeaşi clipă, în sfîrşit, inima m-a trădat, trimiţîndu-mi parcă dintr-o dată tot sîngele ei în obraji. în aceeaşi clipă, o sărutare fugară, dar fierbinte îmi arse buzele. Am scos un ţipăt uşor, am deschis ochii, dar peste ei a căzut pe dată micul fular de voal ce-mi dăduse în ajun ; parcă ar fi vrut să mă ferească de soare. în clipa următoare nu mai era lîngă mine. N-am mai auzit decît foşnetul paşilor ei care se depărtau grăbit. Eram singur. Am apucat fularul şi l-am acoperit cu sărutări, nebun de fericire ; timp de cîteva clipe am fost ca ieşit din minţi!...

Venin-du-mi cu greu în fire, sprijinit în coate pe iarbă, priveam înaintea mea, pierdut şi nemişcat, la dealurile din jur cu ogoarele lor pestriţe, la rîul ce le ocolea şerpuind şi, hăt-departe, cît puteam urmări cu ochii, printre alte dealuri şi sate împrăştiate ca nişte puncte în depărtări scăldate de soare, la pădurea viorie ce abia se zărea în depărtare, fumegînd în marginea cerului încins, dogoritor ; încetul cu încetul, un fel de împăcare dulce, născută parcă din liniştea solemnă a priveliştii, îmi domoli inima răscolită. M-am simţit uşurat şi am răsuflat mai în voie... Dar sufletul meu era plin de un ascuns şi dulce zbucium, de un fel de revelaţie şi, în acelaşi timp, de o presimţire. Inima mea, care tresaltă uşor de aştep-

tare, părea sa ghicească ceva, cu stială, spaimă şi bucurie... Şi deodată tot pieptul meu a fost zguduit dureros de ceva ce părea să-l fi străpuns, iar din ochi mi-au izvorît lacrimi, nişte lacrimi dulci. Mi-am acoperit faţa cu mîinile şi, tremurînd tot, ca un fir de iarbă, m-am lăsat pradă celei dintîi dezvăluiri a inimii, celei din-tîi treziri, încă neclare, a firii din mine... Din clipa aceea, a luat sfîrşit copilăria mea.

întorcîndu-mă după două ore acasă, n-am mai găsit-o pe doamna M. : plecase împreună cu soţul ei la Moscova, pentru nu ştiu ce motiv neaşteptat. Şi nu mi-a mai fost dat să mă întîlnesc cu ea niciodată.